

บทความปริทัศน์

James Ockey. (2017).

“Team Work: Shifting Patterns and Relationships in Local and National Politics in Thailand”.

Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia, Volume 32, Number 3 (November), pp. 562-600.

ศุทธิกานต์ มีจัน*

ความนำ

การศึกษาการเมืองไทยหลังการรัฐประหารที่เกิดขึ้นทั้งใน พ.ศ. 2549 และ 2557 ได้รับการพูดถึงในหลากหลายมิติ หนึ่งในประเด็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของตัวแสดงทางการเมืองต่างๆ ภายใต้บริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป และยังคงฉายภาพโครงสร้างทางการเมือง ตลอดจนจรรยาบรรณทัศนทางการเมืองของไทยอันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง การกระจายอำนาจและความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงเวลาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา

เจมส์ โอคกี (James Ockey) นักรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยแคนเทอเบอรี ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นหนึ่งในนักวิชาการที่สนใจประเด็นดังกล่าว เขาศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงระหว่างการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ในลักษณะ “การทำงานเป็นทีม” ระหว่างพรรคการเมืองในฐานะการเมืองระดับชาติ กับนักการเมืองท้องถิ่น โดยเก็บข้อมูลหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 ในพื้นที่ 24 จังหวัด¹ ครอบคลุมทุกภูมิภาคของไทย รวมทั้งเขตปริมณฑล เป็นกรณีตัวอย่างในการวิเคราะห์รูปแบบของความสัมพันธ์แบบใหม่ที่เกิดขึ้นระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองท้องถิ่น งานของเขาให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นในฐานะ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ ภาคเหนือ (เชียงใหม่และลำพูน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (บุรีรัมย์ ขอนแก่น นครราชสีมา มหาสารคาม อุดรธานีและหนองคาย) ภาคกลาง (อ่างทอง ออยุธยา นครนายก สมุทรสาคร สระบุรีและสุพรรณบุรี) ภาคใต้ (นครศรีธรรมราช ปัตตานี สงขลา สตูลและยะลา) ปริมณฑล (ฉะเชิงเทรา นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ)

ช่องทางในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ ความเชื่อมโยงกับ
พรรคการเมือง ตลอดจนผลต่อการยับยั้งการขยาย
อำนาจของระบอบอำนาจนิยมและการเกิดขึ้นของ
ประชาธิปไตยที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น

บทความปริทัศน์นี้เป็นการสรุปสาระสำคัญ ภายใต้
คำถามหลัก 3 ประการ ได้แก่ รูปแบบและความสัมพันธ์
ระหว่างการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติของไทย
มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยที่นำไปสู่
การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น รวมทั้งผลจากการเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อการเมืองไทยในภาพรวมอย่างไร
โอก็ก็เริ่มต้นบทความของเขาด้วยการกล่าวถึง
สถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการทำประชามติ
รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใน พ.ศ. 2559 ที่มีระดับการไป
ใช้สิทธิที่ไม่สูงนัก ประกอบกับผลการลงประชามติใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีระดับการลง
คะแนนไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญในระดับสูงอย่างมี
นัยสำคัญ ผลการลงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ
ดังกล่าวถูกวิจารณ์ว่าเป็นผลมาจากอิทธิพลของ
นักการเมืองในระดับท้องถิ่น ท่ามกลางการเพิ่มมาตรการ
ต่างๆ ของรัฐบาลในการรักษาความสงบและการรณรงค์
ให้ประชาชนรับร่างรัฐธรรมนูญ

ภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองดังกล่าว โอก็ก็
ตั้งคำถามถึงการเปลี่ยนแปลงของแบบแผนความสัมพันธ์
ระหว่างผู้ลงคะแนนเสียง พรรคการเมืองและการเมือง
ท้องถิ่น ในเบื้องต้นเขาเสนอว่า ความจงรักภักดีระหว่าง
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ส่งผล
ต่อการเมืองท้องถิ่นมากนัก เขาชี้ให้เห็นว่าแทนที่
พรรคการเมืองจะยกระดับความจงรักภักดีของผู้มี
สิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่โดยการทำงานร่วมกับ
นักการเมืองท้องถิ่น แต่พรรคการเมืองยังคงหลีกเลี่ยง
การสนับสนุนผู้สมัครในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นอย่าง
เปิดเผย ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นในหลายจังหวัด เนื่องจาก
ความเสี่ยงภายใต้เงื่อนไขของการยุบพรรคหากมีการ
กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็น
ทางการกลับเติบโตขึ้นอย่างแข็งแกร่งและส่งผลต่อ
การพัฒนาความนิยมหรือชื่อของพรรคซึ่งให้ประโยชน์
ทั้งต่อพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น
ในขณะเดียวกันการกระจายอำนาจก็ได้เพิ่มทรัพยากร
ที่มีอยู่ในระดับท้องถิ่น อันส่งผลให้รูปแบบการอุปถัมภ์
ไม่ได้เป็นในรูปแบบของการส่งผ่านจากระดับชาติสู่ระดับ
ท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ยังเกิดขึ้นในทางกลับกัน เมื่อเป็น
เช่นนี้การรักษาความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการภายใต้
กลไกการอุปถัมภ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ โอก็ก็สรุปว่า
การแสวงหากลยุทธ์ที่แตกต่างกันในแต่ละพรรคและ
ผู้สมัครแต่ละคน ประกอบกับบริบททางการเมืองและ
เงื่อนไขของกฎหมายเลือกตั้งได้ก่อให้เกิดรูปแบบ
ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น
ที่เปลี่ยนแปลงไป

อะไรคือความสัมพันธ์ในรูปแบบเดิม?

โอก็ก็ อธิบายถึง บริบททางการเมืองของไทยในช่วง
ทศวรรษ 1980 (พ.ศ.2523) เป็นต้นมา โดยเฉพาะ
ผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงสงครามอินโดจีน
ได้นำไปสู่โอกาสในการสร้างความมั่งคั่งและอำนาจ
ทางการเมืองของผู้มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่น ดังจะเห็น
ได้จากความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง
ที่มีการใช้กลไกอันเปรียบเสมือนโครงสร้างพื้นฐานใน
การเลือกตั้งอย่างจำกัด ตัวอย่างเช่น การใช้ระบบ
หัวคะแนนแบบเดียวกันทั้งในการเลือกตั้งระดับชาติและ
ท้องถิ่น แต่ผลตอบแทนที่กลับสู่ท้องถิ่นกลับมีระดับต่ำ
มาก เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่นั้นสร้างประโยชน์และ
มีความจำเป็นต่อการแข่งขันในการเลือกตั้งระดับชาติ
อีกทั้งนักการเมืองที่มีอิทธิพลในจังหวัดมักเข้าเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองและมีการย้ายพรรคบ่อยครั้งเมื่อได้รับ
ผลประโยชน์ที่มากกว่า แต่นักการเมืองเหล่านี้ก็ยังคง
ทำงานร่วมกับเครือข่ายของตนเองในระดับท้องถิ่น

ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ในช่วงทศวรรษหลัง พ.ศ. 2523 นั้น ดังเห็นได้ว่า นักการเมืองที่มีอำนาจในจังหวัดได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ไม่ใช่เพียงแต่ในการเมืองท้องถิ่นและรัฐสภาเท่านั้น แต่ยังเข้ามามีบทบาทในคณะรัฐมนตรีอีกด้วย บทความนี้กล่าวถึงผลของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ที่ใช้การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตหลายคน ภายใต้ระบบการเลือกตั้งเช่นนี้ วิธีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการรณรงค์หาเสียงก็คือ การลงสมัครในรูปแบบของกลุ่ม ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการลงสมัครในฐานะผู้สมัครอิสระ ในขณะที่เดียวกัน การจัดตั้งรัฐบาลก็มีการจัดสรรที่นั่งตามสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มย่อยในพรรคการเมืองที่นำโดยนักการเมืองจากจังหวัดต่างๆ ดังเห็นได้จากการจัดสรรตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ในการเมืองระดับท้องถิ่นนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอำนาจทางการเมืองหรือหัวหน้าของกลุ่มการเมืองในพรรคมักจะมีบทบาทในการควบคุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสภาเทศบาลขนาดใหญ่ ในขณะที่เทศบาลขนาดเล็กหรือพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ในเขตเทศบาล รวมไปถึงที่นั่งที่เป็นของผู้สมัครอิสระก็จะตกเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับความนิยมในเขตเลือกตั้ง หรือในบางครั้งก็จะได้เห็นว่าผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมักจะวางบทบาทของตนเองในรูปแบบพันธมิตรมากกว่าการเป็นคู่แข่ง

จากบริบททางการเมืองดังที่กล่าวมา โอคก็ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงการเติบโตขึ้นของนักการเมืองในจังหวัดที่มีอำนาจกับกลุ่มของพวกเขาที่อยู่ในพรรค ซึ่งมุ่งเข้าไปที่ชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อนำไปสู่ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี กล่าวได้ว่านักการเมืองและกลุ่มย่อยในพรรคการเมืองเหล่านี้มีความเข้มแข็งในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีกิจกรรมของพรรคการเมือง ผลที่ตามมาก็คือ พรรคการเมืองซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยกลุ่มของนักการเมืองในจังหวัดมีเพียงนโยบายที่คลุมเครือและความพยายามเพียงเพื่อ

การหาเสียงในการเลือกตั้งระดับชาติและเอาชนะการเลือกตั้งให้ได้ในระดับท้องถิ่น ในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นผู้สมัครอิสระก็เพียงให้คำสัญญาว่าจะผลักดันประเด็นของท้องถิ่นที่มีความสำคัญในด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ซึ่งความสำเร็จในการจัดสรรทรัพยากรก็จะกลายมาเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นๆ อย่างน้อยที่สุดก็ในสายตาของผู้ลงคะแนนเสียงและความนิยมที่มีต่อตัวนักการเมืองแต่ไม่ใช่ต่อพรรคการเมืองแต่อย่างใด

ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้ นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จสามารถที่จะเลือกสังกัดพรรคที่ให้ผลตอบแทนดีที่สุดในแง่ของการให้การสนับสนุนในการเลือกตั้งและคำมั่นสัญญาต่อตำแหน่งในรัฐบาล ดังจะเห็นตัวอย่างความสำเร็จของ นายณรงค์ วงษ์วรรณ และนายบรรหาร ศิลปอาชาที่สามารถสร้างกลุ่มก้อนและพันธมิตรที่เพียงพอต่อการก้าวสู่การเป็นนายกรัฐมนตรีก่อนการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่ออกแบบมาเพื่อลดทอนอำนาจของนักการเมืองต่างจังหวัดและรองรับผลประโยชน์ของเทคโนโลยีซึ่งมีฐานอำนาจอยู่ที่กรุงเทพฯ

การเปลี่ยนผ่านสู่ความสัมพันธ์รูปแบบใหม่

โอกก็ยก็กล่าวถึงการเปลี่ยนผ่านและเงื่อนไขเชิงโครงสร้างทางการเมืองที่สำคัญอันส่งผลต่อการเปลี่ยนรูปแบบของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่น โดยเขาให้ความสำคัญกับ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

(1) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544

กล่าวได้ว่า เจตนารมณ์หนึ่งของการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การลดอำนาจจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัด ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งจากแบ่งเขตหลายคน เป็นระบบเขตเดียวเบอร์เดียว รวมทั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ ผลจากการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้การสร้างมุ้งหรือกลุ่มย่อยทางการเมืองขนาดใหญ่ทำได้ยากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้นโยบายหาเสียงของพรรคการเมืองกลายเป็นวาระที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอดีต รวมทั้งตำแหน่งรัฐมนตรียังมุ่งเน้นไปที่สมาชิกสภาผู้แทนระบบบัญชีรายชื่อ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้นักการเมืองในเขตเลือกตั้งแต่ละจังหวัดจึงเสียประโยชน์ ในขณะที่ผู้นำพรรคการเมืองกลับมีสถานะที่เข้มแข็งขึ้น

ดังตัวอย่าง ความสำเร็จของพรรคการเมืองใหม่อย่างพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 แม้ผู้สมัครของพรรคจำนวนมากจะเป็นนักการเมืองจากต่างจังหวัด แต่พรรคก็ได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารโดยตรงต่อผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผ่านสื่อ การออกแบบองค์กรพรรคโดยมุ่งเน้นที่การประชาสัมพันธ์มากกว่าการสร้างสาขาพรรคในแต่ละจังหวัด ผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างนักการเมืองระดับชาติและประชาชนในพื้นที่ รวมไปถึงการเกิดองค์กรนอกพรรค เช่น แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2549 และเครือข่ายวิหุขุมชนอันเป็นรูปแบบที่มีความแตกต่างจากในอดีต ประกอบกับการดำเนินนโยบายประชานิยมที่ประสบความสำเร็จยังทำให้เกิดพันธะสัญญาระหว่างพรรคกับผู้ลงคะแนนเสียงไม่ใช่พันธะสัญญาของนักการเมืองในจังหวัด ทำให้พรรคมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับประชาชนและลดการพึ่งพาการสร้างความนิยมให้แก่พรรคโดยผ่านนักการเมืองในพื้นที่

(2) การรวมศูนย์อำนาจที่การเมืองระดับชาติ

เมื่อพรรคการเมืองมีบทบาทนามากขึ้น จากตัวอย่างพรรคไทยรักไทยชี้ให้เห็นว่าพรรคมีการจัดสรรตำแหน่งให้กับนักการเมืองในต่างจังหวัดที่มีอำนาจมากไว้ก่อนการเลือกตั้ง ดังเห็นได้จากลำดับที่ปรากฏในบัญชีรายชื่อซึ่งจะมีผลต่อตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ยังถือได้ว่า

หัวหน้ากลุ่มที่มีศักยภาพก็ยังได้ผลตอบแทนในทางอ้อม โดยโอกาสมองไปที่การผลักดันให้สมาชิกในครอบครัวหรือพันธมิตรของตนลงแข่งขันเลือกตั้งในระดับเขต ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่ได้เป็นเพียงการรักษาที่นั่งในพื้นที่ของตนเท่านั้น หากแต่ยังเป็นส่วนที่สำคัญในกลไกของระบบอุปถัมภ์ด้วย

อย่างไรก็ดี ชัยชนะของพรรคไทยรักไทยที่สามารถสร้างความนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้โดยตรง ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่กับนักการเมืองในต่างจังหวัด ดังตัวอย่างกรณีตระกูลอัครวตในจังหวัดสมุทรปราการ ที่แม้จะมียังคงมีอิทธิพลในเมืองระดับท้องถิ่น แต่ในการเลือกตั้งระดับชาติไม่สามารถเอาชนะผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยได้ ภายใต้บริบททางการเมืองเช่นนี้นักการเมืองในต่างจังหวัดจึงตระหนักได้ว่าการสนับสนุนพรรคไทยรักไทยจึงเป็นทางเลือกที่มีความเสี่ยงน้อยทั้งในแง่ชัยชนะและการลงทุนในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ไม่เพียงการอุปถัมภ์ทางการเมืองในระดับชาติที่เพิ่มสูงขึ้นผ่านพรรคการเมือง หากแต่การกระจายอำนาจยังถือเป็นแหล่งของการสร้างระบบอุปถัมภ์ที่ขยายตัวขึ้น เนื่องมาจากอำนาจหน้าที่และงบประมาณที่ท้องถิ่นได้รับ ส่งผลให้นักการเมืองในต่างจังหวัดมีช่องทางที่สร้างอำนาจและการอุปถัมภ์ของตนกลับคืนมา

(3) การกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่น

ภายใต้กลไกการกระจายอำนาจที่ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งมาพร้อมกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริการสาธารณะตลอดจนได้รับการจัดสรรงบประมาณบริหารงานท้องถิ่นเพิ่มขึ้นหลายเท่า เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการกระจายอำนาจ โอกาสยิ่งย่ำว่าการเพิ่มขึ้นของทรัพยากรภายใต้อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้จำนวนเงินที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าถึงได้มีน้อยลง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งเทศบาลขนาดใหญ่ที่มีงบประมาณจำนวนมาก และผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งก็มีช่องทางมากขึ้น ในการสร้างระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่ และด้วยงบประมาณจำนวนมากที่ลงไปสู่ท้องถิ่น ประกอบกับความนิยมที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีต่อพรรคการเมือง จึงนำไปสู่การ คาดหมายว่าพรรคการเมืองจะเข้าไปมีบทบาทโดยตรง ในการปกครองท้องถิ่นในแง่ของการเข้าถึงแหล่ง ทรัพยากรเชิงงบประมาณ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตบางประการว่า พรรค การเมืองไม่ได้เข้าไปมีบทบาทโดยตรงในการเลือกตั้ง ระดับท้องถิ่นหรือเข้าแทรกแซงการจัดการงบประมาณ หากแต่พรรคการเมืองหรือในความหมายของ นักการเมืองระดับชาตินั้นทำงานผ่านนักการเมืองท้องถิ่น ในทางอ้อมหรือในทางใดก็ตามที่ได้ผลประโยชน์ ทั้งยัง เกิดขึ้นในทุกพรรคการเมือง ซึ่งในประเด็นนี้โอคกี๋ย นำเสนออยู่ทศศาสตร์และรูปแบบในการทำงานร่วมกัน ระหว่างการเมืองสองระดับ ดังนี้

พรรคการเมืองและการเมืองท้องถิ่น

การเมืองในระดับท้องถิ่นถูกดำเนินการภายใต้ การจัดตั้ง “กลุ่ม” หรือในรูปแบบผู้สมัครอิสระ ซึ่ง ภายใต้กลุ่มที่ตั้งขึ้นนั้นแม้จะไม่ปรากฏว่าได้รับการ สนับสนุนจากพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่กลุ่ม เหล่านั้นก็มีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองอย่างไม่เป็น ทางการผ่านผู้นำกลุ่มและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้ง ทั้งในแง่ของผลประโยชน์รูปแบบต่างๆ การสนับสนุนการเลือกตั้ง หรือการเป็นครอบครัว เดียวกัน โอคกี๋ยตั้งข้อสังเกตว่าความสัมพันธ์ที่ไม่เป็น ทางการเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป แต่บางกรณีก็มี ข้อยกเว้น เขาพบว่าในหลายกรณี กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ก็มีความเชื่อมโยงกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลายคนในพรรคการเมืองเดียวกัน กรณีเช่นนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการแข่งขันภายในพรรค และอาจนำไปสู่ ความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองได้

นอกจากนี้แล้วการจัดตั้งองค์กรของกลุ่มการเมือง ท้องถิ่นก็เป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีความสำคัญ โอคกี๋ย พบว่าบางกลุ่มมีการจัดตั้งองค์กรในระดับต่ำมากและ มารวมตัวกันในสภาท้องถิ่นก็เพียงเพื่อเป็นฝ่ายสนับสนุน หรือเป็นฝ่ายค้าน ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อมีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจากพรรคเดียวกันต่างสนับสนุน ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งของตนเอง รวมทั้งมีการ ประสานงานกันภายนอกการประชุมสภาท้องถิ่น จากการเก็บข้อมูล เขาพบว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษาต่างมีการจัดองค์กรเป็นอย่างดี คล้ายคลึงกับการหาเสียงของพรรคการเมืองที่นอกจาก จะให้ความสำคัญกับชื่อและสัญลักษณ์ของกลุ่มแล้ว ยังมีการสนับสนุนหรือใช้นโยบายร่วมกับผู้สมัครนายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วย

ทั้งนี้ การเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น มีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ และสามารถเปลี่ยนข้างใน ระหว่างการดำรงตำแหน่งหรือแม้แต่ฝักฝ่ายกับหลาย กลุ่มเพื่อประโยชน์ทางการเมือง ผลก็คือ ลักษณะเช่นนี้ ทำให้ไม่สามารถยืนยันได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับ เลือกตั้งเข้ามาจะสนับสนุนกลุ่มนั้นๆ ไปตลอดวาระของ การดำรงตำแหน่ง หรือระบุจำนวนสมาชิกที่แน่นอนของ กลุ่มได้ ผลจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ตัวอย่าง โอคกี๋ย ได้จำแนกลักษณะการแข่งขันของกลุ่มการเมืองใน ท้องถิ่น ออกเป็นการแข่งขันภายใต้กลุ่มการเมืองเดียว การแข่งขันระหว่างสองกลุ่ม และการแข่งขันระหว่าง หลายกลุ่ม เขาพบว่าการทำงานร่วมกันที่เกิดขึ้นนั้น มาจากการเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองผ่านผู้นำของ กลุ่มในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเกิดจากสมาชิก ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกับสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่หรือเรียกได้ว่ามีลักษณะของ การร่วมมือกันภายในพื้นที่นั้นๆ รวมไปถึงสมาชิกใน ครอบครัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ลงไปเล่น การเมืองในระดับท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ กลุ่มการเมือง ในระดับเทศบาลไม่ได้เชื่อมโยงกับพรรคการเมืองหรือ

สมาชิกพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสมอไป เนื่องจากเขตพื้นที่ซึ่งมีขนาดเล็กและเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกหลายคนประกอบกับระบบการบริหารของเทศบาลสามารถจัดการสาธารณูปโภคและอำนวยความสะดวกในระดับพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้น ผลจากการที่เขตเทศบาลส่วนใหญ่อยู่ในเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงเขตเดียว ส่งผลให้กลุ่มการเมืองมีแนวโน้มจะแข่งขันหรือร่วมมือกับพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงคนเดียวเท่านั้น

ในส่วนของ การเลือกตั้งระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมักมีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองทั้งในแง่ของกลุ่มหรือผ่านหัวหน้ากลุ่มที่มีสายสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอำนาจ หรืออาจมีความเชื่อมโยงกับสมาชิกพรรคที่มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่เขตเลือกตั้ง โอกาสที่เลือกตั้งในชนบทที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีงบประมาณ และมีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งระดับชาติจำนวนมากนั้น สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบอุปถัมภ์และการพัฒนาเครือข่ายของหัวหน้าคณะ นี่คือเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งในหลายกรณีสมาชิกของตระกูลการเมืองมักจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเมืองทั้งสองระดับ เขาตั้งข้อสังเกตว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความเชื่อมโยงกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีโอกาสในการขยายอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองได้มากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่นๆ ในจังหวัดเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น

โอกาศที่วิเคราะห์แนวทางและท่าทีของแต่ละพรรคในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ออกเป็น 4 ตัวอย่าง ได้แก่

(1) พรรคประชาธิปัตย์

ในฐานะพรรคการเมืองที่มีความเก่าแก่ซึ่งมีการสร้างสาขาพรรคการเมืองจำนวนมากทั่วประเทศ (ดู Puchada Sirivunnabood, 2013) น่าจะสร้างประโยชน์ในการเมืองท้องถิ่นได้จากสาขาพรรคที่มีอยู่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ในภาพรวมพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้มีท่าทีในการเข้าไปสนับสนุนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นโดยตรงแต่อย่างใด กรณีตัวอย่างจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของพรรคในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน พบว่า พรรคมักจะเลือกสนับสนุนกลุ่มการเมืองเพียงกลุ่มเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือทำให้สมาชิกพรรคไม่พอใจ หรืออาจแสดงท่าทีอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในการเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากจะเป็นวิถีทางที่จะทำให้ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น ในการเลือกตั้งระดับชาติได้มากกว่า รวมทั้งยังเป็นการรักษาความนิยมของพรรคในพื้นที่ ในขณะที่กรณีศึกษาในภาคกลางนั้น พบว่า พรรคจะไม่เข้าไปมีบทบาทในการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยตรง หากไม่ใช่พื้นที่ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดผลเสียต่อชื่อเสียงของพรรค เมื่อเล็งเห็นแล้วว่าไม่มีโอกาสชนะการเลือกตั้ง

(2) พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย

ในทางตรงกันข้ามกับแนวทางของพรรคประชาธิปัตย์ ดังที่ได้กล่าวมา พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย กลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตั้งสาขาพรรค แต่ให้การสนับสนุนไปที่ผู้สมัครของพรรค ซึ่งมีสำนักงานในเขตเลือกตั้ง ตลอดจนใช้ประโยชน์จากองค์กรนอกพรรคที่ไม่เป็นทางการ เช่น ขบวนการเสื้อแดง และวิฑูษุชุมชนในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความนิยมต่อพรรค โดยที่ไม่ได้ให้การสนับสนุนผู้สมัครในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นโดยตรงแต่อย่างใด เงื่อนไขประการหนึ่งที่มี

ความสำคัญก็คือการยุบพรรค ในกรณีที่ผู้สมัครของ พรรคกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ดังที่มีบทเรียนจาก การยุบพรรคไทยรักไทยและพลังประชาชน ทั้งนี้ โอคก็ย ได้ยกตัวอย่างกรณีตระกูลบุญปกรณ์ กลุ่มการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความใกล้ชิดกับพรรค เพื่อไทย ซึ่งในกรณีนี้ไม่ใช่เพียงตระกูลการเมืองที่ได้ ประโยชน์จากสายสัมพันธ์ที่มีต่อพรรคการเมืองและ นักการเมืองระดับชาติเท่านั้น แต่ในทางกลับกันพรรค ยังสามารถสร้างความนิยมจากผู้ลงคะแนนเสียงได้จาก ความสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มการเมืองในจังหวัดและตระกูล การเมืองท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม แม้พรรคเพื่อไทยและ กลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะมีผลประโยชน์ต่อกันก็ตาม แต่ก็ ยังคงเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิสระต่อกัน

(3) พรรคการเมืองขนาดเล็ก

ขณะที่ทั้งสองพรรคใหญ่ให้ความสนใจกับการเลือกตั้ง ทั่วไปในเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ พรรคขนาดเล็กกลับมุ่ง ไปที่การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ฐานเสียงหลักของตน ดังนั้นแนวทางที่เห็นได้คือการสนับสนุนผู้สมัครใน การเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีเขตเลือกตั้งซ้อนทับกับเขต เลือกตั้งของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่าง สมาชิกพรรคเดียวกัน ตัวอย่างพรรคชาติไทยพัฒนาที่มี ฐานเสียงสำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรเป็นตัวแสดงนำที่ทำหน้าที่รับผิดชอบใน การเมืองท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งของตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงมักจะเป็นหัวคะแนนให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในการกลับกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะให้ การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ กลุ่มการเมืองในจังหวัดจึงมีฐานะเป็นกลุ่มย่อยที่ถูกจัดตั้ง ขึ้นมาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น ได้อย่างชัดเจน จากบทบาทที่ไม่เป็นทางการของเนวิน

ชิดชอบและพรรคภูมิใจไทยในการสนับสนุนทั้งการ หาเสียงและคัดเลือกผู้สมัครในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์พรรคและกลุ่มการเมือง ท้องถิ่นที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้ง ในสื่อโฆษณาของสโมสร ฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ซึ่งเนวินเป็นประธานสโมสร ซึ่งกล่าวได้ว่าความเข้มแข็งของฐานเสียงที่มีทำให้กรุณา ชิดชอบและกลุ่มผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2555 และยังคงส่งผลไปถึงชัยชนะการเลือกตั้งระดับเทศบาล ในขณะที่ผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคเพื่อไทย ได้ที่นั่งไม่มากนักในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

(4) กลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่น

ด้านยุทธศาสตร์ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้น โอคก็ย ใช้กรณีศึกษาในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัด หนองคาย ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยในการ เลือกตั้งระดับชาติ โดยมุ่งไปที่การแข่งขันระหว่างกลุ่ม การเมืองสองกลุ่มในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนจังหวัดที่ต่างฝ่ายต่างอ้างถึงการสนับสนุน จากพรรคเพื่อไทยผ่านสายสัมพันธ์กับสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรของพรรค ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างหาเสียงด้วย การใช้สัญลักษณ์ของพรรคเพื่อไทยในการหาเสียง ทั้งนี้ การหาเสียงของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นโดยอ้างอิง การสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยม ในพื้นที่ยังเกิดขึ้นในการเลือกตั้งระดับเทศบาลและ สามารถสร้างข้อได้เปรียบในด้านคะแนนนิยมได้มากกว่า กลุ่มที่เป็นผู้สมัครอิสระ

กล่าวได้ว่า ผลของการกระจายอำนาจส่งผลให้ กลุ่มการเมืองในระดับเทศบาลมีการจัดตั้งที่ดีและมี งบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ใน เขตปกครองขนาดเล็ก โดยมุ่งเน้นไปที่วาระของท้องถิ่น ที่มีความชัดเจนภายใต้บทบาทของผู้นำที่ผู้ลงคะแนนเสียง เห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสม ประกอบกับการมีกลุ่ม การเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ทำให้

กลุ่มการเมืองนั้นๆ สามารถเข้าไปมีอิทธิพลในการเลือกตั้ง ทั้งในระดับจังหวัดและในระดับชาติได้

ความสามารถในการแข่งขันและประชาธิปไตยท้องถิ่น

การที่พรรคการเมืองไม่เข้าไปมีบทบาทโดยตรงมากนักในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ได้กลายเป็นโอกาสของนักการเมืองในจังหวัดที่ส่วนใหญ่มักเป็นสมาชิกหรืออดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการสร้างอำนาจและเครือข่ายอุปถัมภ์ ซึ่งความแตกต่างกันของแนวทางที่ใช้ในแต่ละพรรคและบริบทในแต่ละจังหวัดมีผลต่อการพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขันทางการเมืองระดับท้องถิ่น โอคก็ย์พบว่า การดำรงรักษาอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นเพียงกลุ่มเดียวในจังหวัดเป็นเวลานาน จนยากที่กลุ่มการเมืองหน้าใหม่จะสามารถเอาชนะได้ หรือในบางกรณีการแข่งขันในระดับท้องถิ่นก็เกิดขึ้นจากการแข่งขันกันเองภายในพรรคการเมืองที่ครองอำนาจนำในจังหวัดนั้นๆ ซึ่งฐานเสียงของพรรคที่เกิดขึ้นในเฉพาะจังหวัดหรือภูมิภาคก็เป็นสิ่งที่พบเห็นบ่อยครั้ง

โอกก็ย์ยังพบว่า ในพื้นที่บางส่วนของภาคกลางและภาคใต้ตอนล่างปรากฏภาพของการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มการเมืองจำนวนหนึ่ง โดยที่ไม่มีพรรคการเมืองใดที่สามารถเข้ามาสร้างชัยชนะในพื้นที่ได้อย่างเด็ดขาดและในพื้นที่เหล่านี้ความนิยมต่อพรรคและกลุ่มการเมืองอาจไม่ได้รับความสำคัญมากนัก นอกจากนี้แล้ว การย้ายข้างหรือเปลี่ยนกลุ่มมักทำได้ยากขึ้นหลังจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในบริบทที่มีการแข่งขันที่เข้มข้นและมีการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม เขาตั้งข้อสังเกตว่า แม้บรรยากาศการเมืองท้องถิ่นในภูมิภาคจะมีระดับการแข่งขันที่เข้มข้นก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงบรรยากาศทางการเมืองในเขตปริมณฑลแล้ว การเมืองท้องถิ่นถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับ

การใช้ความรุนแรงและอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ยังอยู่ในระดับต่ำและไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของชนชั้นกลางที่เป็นกลุ่มประชากรที่ย้ายเข้ามาใหม่เพื่อการประกอบอาชีพ ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นในพื้นที่เขตรอบกรุงเทพฯ มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก

ดังนั้น อาจกล่าวในภาพรวมได้ว่า การแข่งขันในแนวทางประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในระดับจังหวัดและเทศบาลยังถือได้ว่ามีความอ่อนแอ ลักษณะดังกล่าวเมื่อเทียบเคียงกับการศึกษาการเป็นประชาธิปไตยในลาตินอเมริกาที่ได้มีการกล่าวถึงรูปแบบ “ประชาธิปไตยแบบผสม (hybrid democracy)” ที่อธิบายถึงการเป็นประชาธิปไตยที่การเมืองระดับชาติ แต่มีบรรยากาศของความเป็นอำนาจอานิยมในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีกลุ่มอำนาจเพียงกลุ่มเดียวเข้ามาควบคุมทั้งการแข่งขันทางการเมืองหรือกีดกันไม่ให้เกิดการแทรกแซงจากคู่แข่งและยังรวมไปถึงการผูกขาดทางการเมือง

เมื่อพิจารณาในกรณีของไทย พบว่ามีความคล้ายคลึงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในลาตินอเมริกา ดังเห็นได้จากการเมืองในระดับสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลที่มีการแข่งขันน้อยและในบางกรณีถูกผูกขาดโดยตระกูลการเมืองเดียว ในขณะที่เดียวกันการปกครองท้องถิ่นยังแบกความหวังในการสร้างประชาธิปไตยของไทยในอนาคต แม้ว่าทัศนคติที่ไม่นิยมประชาธิปไตยและกลไกที่ไม่เป็นประชาธิปไตยจะมีมากขึ้นในการเมืองระดับชาติ แต่สำหรับการปกครองท้องถิ่นแล้วยังถือเป็นโครงสร้างทางการเมืองที่ยังคงดำเนินต่อไปหลังการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 ในแง่หนึ่งถือว่าเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับรูปแบบของประชาธิปไตยแบบผสมดังที่กล่าวมา โอคก็ย์เสนอว่าตราบเท่าที่การเมืองไทยในระดับชาติยังอยู่ในบรรยากาศของการต่อสู้กันระหว่างฝ่ายประชาธิปไตยและไม่เป็นประชาธิปไตย การเมืองท้องถิ่นก็สามารถเป็นฐานอำนาจให้กับทั้งสองฝ่ายได้

บทสรุปและคำถามที่ตามมา

ในส่วนสรุปของบทความนี้ โอคก็ยได้ชี้ให้เห็นว่าการกระจายอำนาจเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับพรรคการเมือง แม้ว่าพรรคการเมืองจะละทิ้งบทบาทในการเมืองระดับท้องถิ่นและการอุปถัมภ์ต่อนักการเมืองในจังหวัด เช่นเดียวกับเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญก็ได้บั่นทอนบทบาทของนักการเมืองเหล่านี้ในการเข้าสู่ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีและการเมืองระดับชาติ อย่างไรก็ตามการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการจัดสรรและบริหารทรัพยากรตามแนวทางการกระจายอำนาจ ประกอบกับความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งขึ้นระหว่างพรรคการเมืองและผู้ลงคะแนนเสียง ก็นำไปสู่การพัฒนาแบบความร่วมมือในลักษณะของการเป็นกลุ่มเดียวกัน ดังเห็นได้จากรูปแบบการหาเสียงและการอ้างอิงนโยบายที่เชื่อมโยงหรือสอดคล้องกับพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครที่มีนามสกุลหรือมาจากตระกูลเดียวกัน อาจเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดในการยืนยันถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างพรรคการเมืองกับตระกูลการเมืองในพื้นที่การแข่งขันทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ขณะเดียวกันกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่แสดงบทบาทอย่างเปิดเผยในการทำงานร่วมกับพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมในพื้นที่ก็มีช่องทางในการสร้างความนิยมลงสู่ระดับท้องถิ่น ดังนั้นจึงนำไปสู่การเกิดภาพของการสนับสนุนซึ่งกันและกันผ่านการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมืองในการเลือกตั้งระดับชาติ หรือการอุดหนุนงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อสนับสนุนโครงการของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น รวมไปถึงการไหลเวียนของงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในลักษณะต่างๆ

นอกจากนี้แล้ว ท่าทีของพรรคการเมืองที่ปรากฏในการเมืองท้องถิ่นมักมุ่งไปที่การแข่งขันภายในพรรค

ในพื้นที่ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคมากกว่าการต่อสู้ระหว่างพรรคการเมือง อีกทั้งไม่มีพรรคการเมืองใดที่ให้ความสำคัญมากนักในการสร้างความนิยมระดับรากหญ้าผ่านกลไกของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อขยายพื้นที่ฐานเสียง ดังนั้นความอ่อนแอที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้เป็นผลมาจากการแทรกแซงของรัฐบาลภายใต้การนำของทหาร หรือจากเงื่อนไขที่ต้องการทำลายพรรคการเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงคาดหมายได้ว่าอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในฐานเสียงของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดต้องได้รับการพิจารณาเช่นกัน เนื่องจากความจงรักภักดีที่มีสิทธิเลือกตั้งมีต่อพรรคการเมืองมีระดับที่เพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่าง พรรคไทยรักไทย ที่เผชิญกับการรัฐประหาร การยุบพรรคและการเปลี่ยนผู้นำพรรคแต่ยังสามารถดำรงอยู่ได้ เงื่อนไขที่สำคัญก็คือการส่งเสริมนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อชนบทและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะแรงจูงใจนั้นจะเกิดจากอุดมการณ์หรือผลประโยชน์ส่วนตนก็ตาม แต่ปฏิเสธไม่ได้ถึงการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการดำเนินนโยบายระหว่างพรรคการเมือง สมาชิกพรรคที่เป็นนักการเมืองในจังหวัดและนักการเมืองระดับชาติ

โอกก็ยชี้ให้เห็นว่า การอ้างว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงจากความจงรักภักดีที่มีต่อผู้มีสิทธิพลในท้องถิ่นนั้นเป็นความเข้าใจที่ผิดและมองข้ามความร่วมมือและการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความนิยมระหว่างพรรคการเมือง นักการเมืองในจังหวัดและผู้ลงคะแนนเสียง นี่จึงเป็นคำตอบว่าทำไมความพยายามในการแย่งชิงความนิยมจากพรรคเพื่อไทยจึงล้มเหลว ซึ่งการสร้างและพัฒนาความจงรักภักดีจากผู้ลงคะแนนเสียงนี้เองที่ทำให้การดำรงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองและการเมืองท้องถิ่นมีความน่าสนใจอย่างมาก

อย่างไรก็ดี คำถามที่เกิดขึ้นจากงานชิ้นนี้ คือ การมองไปถึงทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างและดำรงรักษาความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างพรรคการเมืองและการเมืองท้องถิ่น อีกทั้งความแตกต่างระหว่างการเมืองท้องถิ่นในแต่ละระดับ ยังถือเป็นเงื่อนไขที่มีความน่าสนใจ การศึกษาของโอก็ก็มุ่งความสนใจไปที่การเมืองท้องถิ่นในระดับจังหวัดและเทศบาลขนาดใหญ่ คำถามที่ตามมาก็คือ เป็นไปได้หรือไม่ว่าท้องถิ่นในระดับเมืองหรือตำบล ซึ่งมีระดับเล็กลงอาจมีเงื่อนไขหรือแบบแผนของการแข่งขันและความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไป (ดู ชัยพงษ์ สำเนียง, 2559)

นอกจากนี้แล้วภูมิทัศน์ทางการเมืองไทยโดยเฉพาะในสังคมชนบทไทยที่ได้รับความสนใจอย่างมากหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา (ดู อภิชาติ สถิตินิรามัย และคณะ, 2556) นำไปสู่คำถามที่ว่า ลักษณะของความเป็นเมืองและชนบท ตลอดจน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติ-ท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร ประกอบกับภายใต้เงื่อนไขที่สถานะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหลังการรัฐประหาร การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นไปอย่างจำกัด นับตั้งแต่ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ในขณะที่ตำแหน่งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นยังดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องหลังจากการครบวาระในฐานะรักษาการระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง บริบททางการเมืองเช่นนี้จะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานร่วมกันดังที่เคยเกิดขึ้นเพียงใด

การอ่านงานชิ้นนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจพลวัตในการแข่งขันทางการเมืองและปฏิบัติการในการทำงานร่วมกันรูปแบบต่างๆ ระหว่างการเมืองระดับชาติและท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในการเลือกตั้งทั้งสองระดับในอนาคตได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชัยพงษ์ สำเนียง. (2559). “การเมืองท้องถิ่นสหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์หลายระดับ”. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์* 7, 1 (มกราคม-มิถุนายน) :106 –137.

อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุกติ มุกดาวิจิตร, นิตี ภาวีครพันธุ์. (2556). *ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย (Re-examining the political landscape of Thailand)*. เชียงใหม่ : แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

Punchada Sirivunnabood. (2013). “Building local party organizations in Thailand: Strengthening Party Rootedness or Serving Elite Interests?” In Direk Tomsa and Andreas Ufen (Eds.), *Party Politics in Southeast Asia : Clientelism and Electoral Competition in Indonesia, Thailand and the Philippines* (pp. 163-185). Milton Park: Routledge.